

Pohjoismaiden
ministerineuvosto

Pohjoismaat ja Agenda 2030

YK:n kestävän kehityksen
toimintaohjelman Agenda 2030:n
ja sen 17 kestävän kehityksen
tavoitteen toteutus Pohjoismaissa

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Pohjoismaat ja Agenda 2030	5
Tanska	7
Suomi	11
Islanti	17
Norja	22
Ruotsi	27
Färsaaret	32
Grönlanti	34
Ahvenanmaa	37
Tietoja tästä julkaisusta	41

Tämä julkaisu on saatavilla myös saavutettavana verkkoversiona:
pub.norden.org/nord2021-040

Johdanto

Kuva: VisitFinland, Aleksi Koskinen.

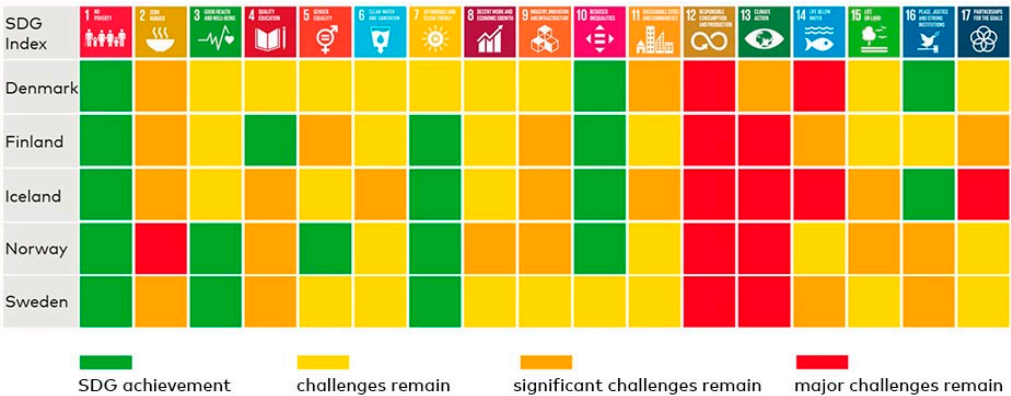
Pohjoismaat ovat kärkisijoilla kansainvälisissä vertailuissa, joissa tarkastellaan kestäväen kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n ja sen 17 kestäväen kehityksen tavoitteen toimeenpanon etenemistä eri maissa (kaavio 1). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kestävä kehitys olisi jo toteutunut Pohjoismaissa, vaan mailla on edelleen suuria haasteita ekologisesti kestävässä kehityksessä. Erityisen haasteen muodostavat kestäväen kulutus ja tuotanto, ilmastonmuutos sekä biodiversiteettikriisi.

Mutta miten Pohjoismaat sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti pyrkivät edistämään Agenda 2030:n ja sen kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamista? Kysymykseen vastataan tässä selvityksessä, jossa keskitytään erityisesti Agenda 2030:n toteuttamisen poliittisiin rakenteisiin eri maissa. Näitä ovat toimintasuunnitelmat, jotka sisältävät kansallisia ja kansainvälisiä painopistealueita, sekä seurantatyö ja parannustarpeet.

Selvityksen tavoitteena on toimia Pohjoismaiden Agenda 2030 -työtä koskevaan asiantietoon perustuvana katsauksena, josta on helppo löytää Pohjoismaita koskevat olennaiset perustiedot lisätietolinkkeineen. Selvitys on suunniteltu ennen kaikkea verkkojulkaisuksi, eikä sen tarkoituksena ole toimia yhtenäisenä raporttina. Tämän vuoksi eri otsikoiden alla on osittain samaa tietoa ja linkkejä. Selvityksessä kuvataan kansallisen työn keskeisiä päätöksiä, toimijoita ja rakenteita ja esitellään inspiroivia esimerkkejä verkostoista ja yhteiskunnallisesta osallistumisesta.

Selvitystä käytetään Pohjoismaiden tiedonvaihdon ja vastavuoroisen oppimisen vahvistamiseen. Sen ensisijaisena kohderyhmänä ovat raportissa mainitut toimijat. Selvityksen ensimmäisen version laati Gaia Consulting joulukuussa 2020, ja Pohjoismaiden ministerineuvosto päivittää sitä säännöllisesti tarpeen mukaan.

Kaavio 1. Kestävän kehityksen 17 tavoitteen saavuttamisen tämänhetkinen tilanne Pohjoismaissa.

(Pohjoismaiden ministerineuvoston laatima kaavio SDSN:ltä ja Bertelsmann Stiftung -säätiöltä vuonna 2020 saatujen tietojen pohjalta)

Pohjoismaat ja Agenda 2030

Kuva: Image Bank Sverige. Anna Öhlund.

Kaikissa Pohjoismaissa on jo pitkään ollut käytössä kestävän kehityksen strategioita ja toimintasuunnitelmia. Ne ovat muodostaneet perustan työlle, jota on jatkettu Agenda 2030:n ja siihen kuuluvien 17 kestävän kehityksen tavoitteen toteutuksessa.

Useimmissa Pohjoismaissa on laadittu kansallisia toimintasuunnitelmia Agenda 2030:n toteuttamiseksi. Toimintasuunnitelmat kuvastavat eri maiden vahvuuksia ja haasteita, ja kansallisissa painopistealueissa sekä toimintasuunnitelmien laadintaprosesseissa on mielenkiintoisia maiden välisiä eroja.

Kaikissa Pohjoismaissa hallitus johtaa Agenda 2030:n kansallista toteuttamista. Pohjoismaat ovat kuitenkin valinneet suhteellisen erilaisia organisaatiomalleja toimeenpanoon, ja työn keskittämisessä tai hajauttamisessa sekä hallituksen, parlamentin ja yhteiskunnan eri toimijoiden välisessä yhteistyössä on mielenkiintoisia eroja maiden välillä.

Useimmissa Pohjoismaissa toimeenpanoa seurataan järjestelmällisesti vuosittain osana kansallista budjettiprosessia ja hallituksen selontekoja parlamentille. Maiden tilastoviranomaiset vastaavat maailmanlaajuisten kestävän kehityksen tavoitteiden ja alatavoitteiden kansallisten indikaattorien seurannasta.

Kansalaisten laajalla osallistamisella on keskeinen asema Agenda 2030:n toteuttamisessa kaikissa Pohjoismaissa. Useissa Pohjoismaissa on perustettu erityisiä foorumeja, joiden tavoitteena on varmistaa politiikkajohdonmukaisuus sekä vuoropuhelu yhteiskunnallisten toimijoiden kanssa. Kaikissa Pohjoismaissa on myös kuntien, kansalaisyhteiskunnan, yksityisen sektorin, yliopistomaailman ja nuorten erilaisia yhteistyöjärjestöjä, jotka ovat osallistuneet hallituksen Agenda 2030 -toimiin eri tavoin ja erilaisten toimeksiantojen kautta.

Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti ovat laatineet vapaaehtoisia

maaraportteja YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittiselle foorumille. Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti eivät laadi omia raportteja YK:lle. Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanon maailmanlaajuisessa tarkastelussa YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittisella foorumilla on keskeinen asema, ja vapaaehtoiset maaraportit ovat tärkeitä työkaluja tässä työssä. Taulukossa 1 on Pohjoismaiden raportointiajankohdat vuosina 2016–2021.

Pohjoismailla on paljon opittavaa toisiltaan, etenkin Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanon pienistä maiden välisistä eroista. Opittavaa on esimerkiksi työn organisoinnista eri Pohjoismaissa sekä mielenkiintoisista viestintäkampanjoista, jotka ovat lisänneet yhteiskunnallista osallistumista Agenda 2030:n toteuttamiseen.

Taulukko 1. Pohjoismaiden vapaaehtoiset maaraportit YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittiselle foorumille.

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Suomi	Tanska	–	Islanti	Suomi	Tanska	Islanti
Norja	Ruotsi				Norja	
					Ruotsi	

Tanska

Kuva: VisitDenmark, Mellanie Gandø.

Katsaus tähänastiseen työhön

Tanska on jo pitkään pyrkinyt edistämään kestävästä kehitystä kansallisesti ja kansainvälisesti. Kestävän kehityksen tavoitteiden avoimen työryhmän jäsenenä Tanskalla oli keskeinen asema Agenda 2030:n valmistelussa. Tässä prosessissa Tanskan ensisijaisena tavoitteena oli sisällyttää toimintaohjelmaan ihmisoikeudet, rauhantyö sekä tasa-arvoon ja lisääntymisterveyteen liittyvät progressiiviset tavoitteet.

Kansallinen toimeenpano

Tanska hyväksyi ensimmäisen **kansallisen Agenda 2030 -toimintasuunnitelmansa** vuonna 2017. Siinä on neljä painopistealuetta, jotka sisältävät alatavoitteita ja indikaattoreita. Painopistealueet ovat kasvu ja hyvinvointi, ihmiset, ympäristö ja ilmasto sekä rauhanomaiset ja turvalliset yhteiskunnat.

Toinen keskeinen asiakirja Agenda 2030:n toteuttamisessa Tanskassa on **kehityspoliittinen ja humanitaarinen strategia** vuodelta 2017. Se ohjaa Tanskan kansainvälistä Agenda 2030 -työtä ja käsittelee kootusti kehityspoliittista ja humanitaarista työtä yleisillä painopistealueilla, joita ovat turvallisuus, rauha ja vakaus, maahan- ja maastamuutto, osallistaminen, kestävä kasvu, vapaus, demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo.

Vuonna 2020 Tanskassa alettiin laatia **uutta kansallista toimintasuunnitelmaa** Agenda 2030:n toteuttamiseksi, ja sen odotetaan valmistuvan vuoden 2021 alussa. Tavoitteena on yhtenäinen ja kokonaisvaltainen, eri politiikan alat kattava panostus, jossa kansallinen ja maailmanlaajuinen kestävä kehitys sisällytetään samaan toimintasuunnitelmaan. Kaikki ministeriöt osallistuvat työhön, ja siihen on pyydetty ideoita yhteiskunnallisilta sidosryhmiltä.

Kansallisen toimeenpanon organisointi

Tanskassa kansankäräjät ja hallitus johtavat työtä Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi. **Valtiovarainministeriö** vastaa Agenda 2030 -työn koordinoinnista tiiviissä yhteistyössä ulkoministeriön ja ympäristöministeriön kanssa.

Valtiovarainministeriö on jakanut eri tavoitteiden ja alatavoitteiden seurantavastuun eri ministeriöille niiden omien toimialojen mukaisesti. Tanskan tilastokeskus on julkaissut **ministeriöiden vastuualueista luettelon**, josta voi tarkastella ministeriöiden vastuulle kuuluvia alatavoitteita ja niihin liittyvän työn etenemistä.

Hallituksen työtä koordinoidaan ministeriöiden välisessä työryhmässä, jossa on edustajia kaikista ministeriöistä. Työryhmää johtaa valtiovarainministeriö. Ryhmä kokoontuu tarvittaessa, vähintään kerran vuodessa, ja keskustelee Agenda 2030 -työstä ja sen edistymisestä Tanskassa.

Seuranta ja raportointi

Hallitus mittaa Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteutuksen edistymistä Tanskassa **kestävän kehityksen kansallisilla indikaattoreilla**, joiden seurannasta vastaa Tanskan tilastokeskus Danmarks Statistik.

Tanska julkaisee vuosittain YK:n kestävä kehityksen indikaattoreihin perustuvan tilastoraportin YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden jokavuotista edistymisraporttia varten. Raportoinnista vastaa Tanskan tilastokeskus.

Tanska raportoi muiden Pohjoismaiden tapaan säännöllisesti YK:lle Agenda 2030:n ja sen 17 kestävä kehityksen tavoitteen toteutuksesta. Tanska on julkaissut ensimmäisen **vapaaehtoisen maaraporttinsa** YK:n korkean tason kestävä kehityksen poliittiselle foorumille. Tanskan toinen vapaaehtoinen maaraportti Agenda 2030:n toteuttamisesta julkaistaan vuonna 2021.

Parlamentin osallistuminen työhön

Tanskaan on perustettu kansankäräjien kaikkien puolueiden edustajista koostuva **puoluepoliittiset rajat ylittävä parlamentaarinen Agenda 2030 -verkosto**. Se on foorumi, jonka tavoitteena on luoda laajaa ja osallistavaa keskustelua Agenda 2030:sta ja sen kestävä kehityksen tavoitteista. Verkosto toimii parlamentin, kansalaisyhteiskunnan, elinkeinoelämän ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden välisenä yhteistyöfoorumina.

Vuonna 2018 talousvaliokunnan alaisuuteen perustettiin **parlamentaarinen Agenda 2030 -työryhmä**. Sen tavoitteena on luoda poliittista hyväksyntää ja koordinoitua asian kannalta merkityksellisten kansankäräjien valiokuntien

välille ja lisätä siten poliittista vipuvoimaa Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi Tanskassa.

Kansalaisyhteiskunnan osallistaminen

Puoluepoliittiset rajat ylittävä Agenda 2030 -verkosto perusti vuonna 2017 Agenda 2030 -asiantuntijapaneelin, jossa on mukana elinkeinoelämän, kansalaisyhteiskunnan ja tiedemaailman edustajia. Paneelin tavoitteena on edistää Agenda 2030 -verkoston poliittista työtä analyysien, tuen, keskustelun ja tiedon jakamisen avulla. Agenda 2030 -asiantuntijapaneeli on muun muassa toteuttanut *Vores Mål* -hankkeen (Tavoitteemme) yhdessä Tanskan tilastokeskuksen kanssa. Siinä selvitettiin osallistavan prosessin avulla Tanskan lähtökohtia ja Agenda 2030 -työn seurantaan sopivia indikaattoreita.

Kansalaisyhteiskuntaa edustavat *Globalt Fokus*- ja *92-gruppen*-verkostot koordinoivat Tanskan kansalaisyhteiskunnan hankkeita Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Molemmat ovat myös Agenda 2030 -paneelin jäseniä. *Globalt Fokus* ja *92-gruppen* julkaisevat vuosittain teemaraaportin, joka sisältää jäsenorganisaatioiden poliittisia suosituksia kestävän kehityksen turvaamiseksi Tanskassa ja maailmanlaajuisesti. Verkoston tuorein *teemaraaportti* Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisen haasteista Tanskassa julkaistiin kesäkuussa 2020.

Osallistuminen ja tiedon jakaminen

Danmark for målene -viestintäkampanja (Tanska tavoitteiden puolesta) on vuodesta 2018 lähtien välittänyt tietoa Agenda 2030:sta ja sen kestävän kehityksen tavoitteista. Kampanjan puitteissa järjestetään kestävän kehityksen tavoitteiden festivaaleja vuoropuhelutapaamisten ja kaikille avointen keskustelutapahtumien muodossa yhteistyössä kuntien, yritysten ja organisaatioiden kanssa. Festivaaleja pidetään eri puolilla Tanskaa tavoitteena edistää kestävästä kehityksestä paikallisyhteisöissä. Kampanjasta vastaavat aatteellinen Global Public -järjestö ja 48 Tanskan kuntaa yhteistyössä yritysten ja toimialajärjestöjen kanssa.

Verdens Bedste Nyheder (Maailman parhaita uutisia) on riippumaton media, joka tekee rakentavaa journalismia ja kampanjoita maailman haasteisiin saaduista edistysaskelista ja ratkaisuista. Sen visiona on olla mukana luomassa monipuolisempaa kuvaa todellisuudesta ja kartuttaa tietoa kestävän kehityksen tavoitteista. *Verdens Bedste Nyheder* -median perustivat *Globalt Fokus*, Tanskan kehitysyhteistyöjärjestö *Danida* ja Tanskan YK-organisaatiot vuonna 2016, ja se on siitä lähtien toiminut riippumattomana aatteellisena yhdistyksenä.

Verdensmålsakademiet -hankkeessa (Kestävän kehityksen tavoitteiden akatemia) nuorille järjestetään koulutusta Agenda 2030:sta ja sen kestävän kehityksen tavoitteista. Hankkeesta vastaavat *Verdens Bedste Nyheder*

-media, Tanskan nuorisoneuvosto (DUF) ja Tuborg-säätiö. Hankkeen tavoitteena on kouluttaa **kestävän kehityksen tavoitteiden nuoria lähettiläitä**.

Verdensmålsugen (Kestävän kehityksen tavoitteiden viikko) järjestettiin Agenda 2030 -toimintaohjelman 5-vuotisjuhlavuoden kunniaksi syyskuussa 2020. Tarkoituksena oli kokoontua vaihtamaan tietoa ja kokemuksia kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisesta. Viikon aikana järjestettiin vuoropuheluita ja keskustelutilaisuuksia, joihin osallistui keskeisiä päättäjiä, organisaatioita ja kansalaisyhteiskunnan edustajia. Aloitteesta vastasivat *Global Compact Denmark* -yritysverkosto, riippumaton uutismedia *Altinget* ja *Mandag Morgen* -ajatushautomo.

Fælles Forandring (Yhteinen muutos) on Tanskan efterskole-sisäoppilaitosten yhdistyksen hanke. Sen tavoitteena on saada efterskole-sisäoppilaitoksissa peruskoulun yläluokkia käyviä nuoria kiinnostumaan yhteiskunnan ja maailman kehityksestä sisällyttämällä Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteet oppilaitosten opetukseen ja arkeen. Hankkeen puitteissa pidetään kerran vuodessa kestävän kehityksen tavoitteiden festivaali, jossa oppilaat jakavat tietoaan ja kokemuksiaan kestävän kehityksen tavoitteista. Hanke tarjoaa myös **oppi- ja virikemateriaalia** Agenda 2030:sta ja sen kestävän kehityksen tavoitteista.

Video 1. Verdens Bedste Nyheter on toteuttanut mm. Verdenstimen-kampanjan.

Linkki: https://www.youtube.com/watch?v=-Vw3vrbEZ_E

Kansainväliset vertailut

Sustainable Development Report 2020 -julkaisun mukaan Tanska on kansainvälisessä vertailussa toisella sijalla Agenda 2030:n ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitteen kansallisessa toimeenpanossa. Tanska on hyvää vauhtia saavuttamassa kaksi tavoitetta (tavoitteen 1 köyhyyden poistamisesta ja tavoitteen 10 eriarvoisuuden vähentämisestä), mutta sillä on haasteita kymmenen tavoitteen kanssa ja suuria tai erittäin suuria haasteita viiden tavoitteen kanssa (koskee mm. tavoitetta 12 vastuullisesta kuluttamisesta sekä tavoitetta 13 ilmastoteoista). Tanskan pistemäärä maailmanlaajuisten kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuksessa on 84,56/100 pistettä, kun taas niin kutsutut spillover-vaikutukset Tanskan ulkopuolella tuovat huomattavasti alhaisemmat pisteet: 66,4/100.

Suomi

Kuva: VisitFinland, Julia Kivelä. Helsingin juhlat, Taiteiden yö.

Katsaus tähänastiseen työhön

Suomi on jo pitkään harjoittanut koordinoitua kestävän kehityksen politiikkaa. Ensimmäinen kestävän kehityksen strategia laadittiin jo vuonna 1993. Samaan aikaan asetettiin maan ensimmäinen pääministerin johtama kestävän kehityksen toimikunta. Politiikka on kehittynyt niistä ajoista, mutta laajaa yhteiskunnallista osallistumista pidetään edelleen keskeisenä tekijänä kestävän kehityksen politiikan toteuttamisessa. Suomi on alusta lähtien osallistunut aktiivisesti Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanoon, ja se aloitti myös ensimmäisten maiden joukossa vapaaehtoisten maaraporttien laadinnan YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittiselle foorumille.

Kansallinen toimeenpano

Vuonna 2016 laadittu kestävän kehityksen pitkän aikavälin strategia *Suomi, jonka haluamme 2050 – Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus* kuvaa Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden kansallista tulkintaa. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus toimii pitkän aikavälin tavoitekehikkona ja politiikkajohdonmukaisuuden välineenä eri hallinnonalojen ja yhteiskunnallisten toimijoiden strategia- ja ohjelmatyölle. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus sisältää perusperiaatteet sekä kahdeksan yhteistä kestävän kehityksen tavoitetta. Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen jälkeen vuonna 2017 julkaistiin Suomen *ensimmäinen Agenda 2030 -toimintasuunnitelma*.

Suomen nykyinen *Agenda 2030 -toimintasuunnitelma* esiteltiin eduskunnalle lokakuussa 2020 nimellä *Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta. Kohti hiilineutraalia hyvinvointiyhteiskuntaa*. Selonteossa kuvataan Agenda 2030:n toimeenpanon nykytilaa Suomessa, hallituksen toimia kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi sekä niitä poliittisia periaatteita, jotka ohjaavat kansallista toimeenpanoa, toimeenpanon organisointia sekä sen seuranta- ja arviointia.

Selonteko muodostaa yhdessä **pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman 2019** kanssa Suomen kokonaisvaltaisen Agenda 2030 -toimintasuunnitelman. Kestävän kehityksen periaatteisiin pohjautuvaa hallitusohjelmaa toteutetaan strategisten kokonaisuuksien kautta, jotka ohjaavat myös hallituksen työtä Agenda 2030:n tavoitteiden saavuttamiseksi. Vuonna 2021 työtä konkretisoidaan entisestään kestävän kehityksen toimikunnan laatiman **Agenda 2030 -tiekartan** avulla.

Kestävän kehityksen kansallisesta politiikasta tehtiin kokonaisarviointi vuonna 2019. **Polku2030**-hankkeessa todettiin Suomen kestävän kehityksen politiikan olevan osallistavaa. Siinä myös suositeltiin kestävän kehityksen tavoitteita tulevien hallitusohjelmien perustaksi ja konkreettisen toimintasuunnitelman laatimista kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kansallisen toimeenpanon organisointi

Suomessa työn organisoinnin pohjana on hallituksen ja yhteiskunnan kokonaisvaltainen osallistaminen, ja kaikilla hallinnonaloilla on yhteinen vastuu Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisesta.

Hallitus johtaa Agenda 2030 -työtä, ja valtioneuvoston kanslia on vastuussa **kestävän kehityksen pääsihteeristöstä**. Tärkeimmät poikkihallinnollisen toteuttamisen foorumit ovat kansliapäällikkökokous, **kestävän kehityksen koordinaatioverkosto**, kansallinen kestävän kehityksen seurantaverkosto sekä esikuntaverkosto. Kaikki ministeriöt ovat edustettuina näissä verkostoissa. Kestävän kehityksen koordinaatioverkosto tukee Agenda 2030 -työtä valtioneuvoston kanslian alaisuudessa ja edistää politiikkajohdonmukaisuutta, ja kestävän kehityksen seurantaverkoston tehtävänä on puolestaan seurata Agenda 2030:n toimeenpanoa.

Kestävän kehityksen kansallinen toimikunta on yhteiskunnan merkittäviä toimijoita kokoava vaikuttajafoorumi. Pääministerin johtaman toimikunnan jäseninä on valtioneuvoston, eduskunnan, Ahvenanmaan maakunnan hallituksen, saamelaiskäräjien, ministeriöiden, kuntien ja alueiden, muun julkishallinnon, elinkeinoelämän, ammattiliittojen, järjestöjen ja kirkon edustajia sekä riippumattomia asiantuntijoita. Toimikunnassa on noin 60 varsinaista jäsentä ja varajäsentä. Sen tehtävänä on muun muassa vauhdittaa maailmanlaajuisen kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n toteutusta sekä seurata ja arvioida sen toimeenpanoa Suomessa.

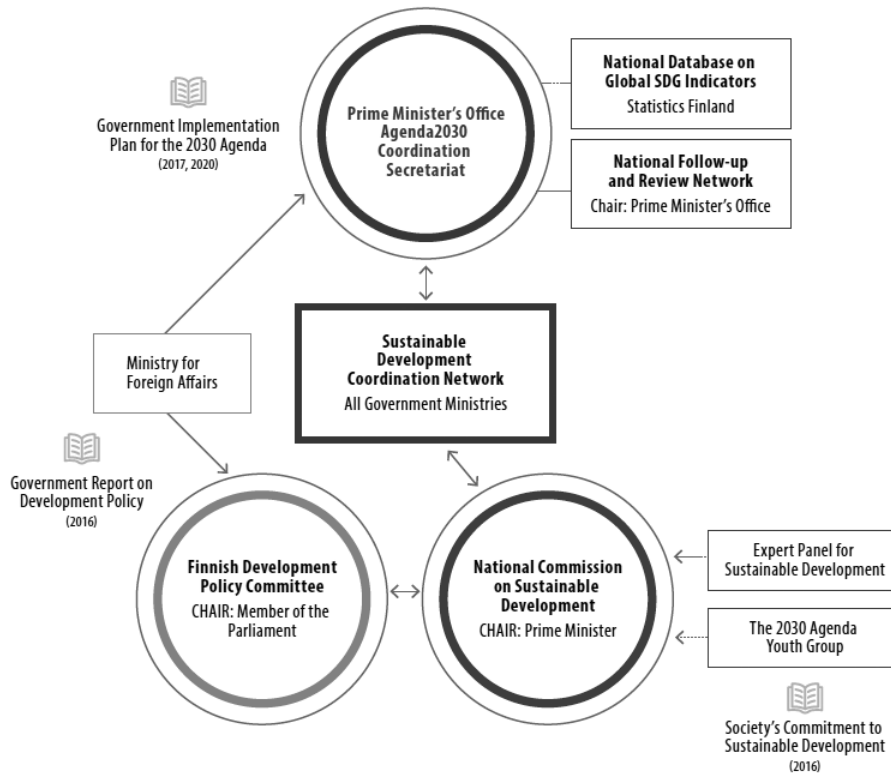
Kestävän kehityksen toimikunta tekee yhteistyötä ulkoministeriön koordinoiman **kehityspoliittisen toimikunnan** kanssa tavoitteena vahvistaa kansainvälistä näkökulmaa Agenda 2030:n toteutuksessa. Sen lisäksi toimikunnan työtä tukee kaksi riippumatonta asiantuntijapaneelia: **kestävän kehityksen asiantuntijapaneeli eli kestävyyspaneeli** ja **Nuorten Agenda 2030 -ryhmä**. Kestävyyspaneelissa tutkijat ja kansainvälisesti arvostetut asiantuntijat saavat äänensä kuuluviin. Paneelin tavoitteena on juurruttaa kestävä kehitys maan politiikkaan tuomalla siihen tieteellistä näkökulmaa

sekä tukea kestävän kehityksen toimikuntaa. Nuorten Agenda 2030 -ryhmässä on 20 eritaustaista ja eri puolilta Suomea kotoisin olevaa 15–28-vuotiasta jäsentä. Tavoitteena on osallistaa nuoria ja luoda heille mahdollisuuksia osallistua kestävän kehityksen kansalliseen suunnitteluun ja toimeenpanoon sekä edistää niitä.

Kaavio 2. Agenda 2030 -työn kansallinen organisointi Suomessa

Lähde: Finland's Voluntary National Review 2020

Seuranta ja raportointi

Hallitus vastaa Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisen seurannasta ja arvioinnista Suomessa. Eduskunta valvoo ja arvioi hallituksen toimintaa ja huolehtii näin vastuuvollisuuden toteutumisesta. Eduskunnan osallistuminen kestävän kehityksen kysymysten käsittelyyn ja Agenda 2030:n toimeenpanon seurantaan on tärkeää sekä vastuuvollisuuden että politiikkajohdonmukaisuuden kannalta.

Hallitus seuraa toimeenpanoa vuosittain kansallisilla indikaattoreilla ja julkaisee kerran toimikautensa aikana selonteon eduskunnalle Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumisesta sekä Suomen yleisestä kestävästä kehityksestä. Suomen Agenda 2030 -työn seurannassa käytetään **Kestävän kehityksen YK-indikaattoreita** ja **kansallisia kestävän kehityksen indikaattoreita**. Tilastokeskus vastaa indikaattoritietojen seurannasta.

Valtiontalouden tarkastusvirasto laati arvion Suomen Agenda 2030 -työn toteutuksesta ja ohjauksesta vuonna 2019. Se toteutettiin osana tavoitetta, jonka mukaan kestävän kehityksen edistämistä tulee seurata ja tarkastella pitkäjänteisesti. **Tarkastusviraston kannanotoissa** suositeltiin muun muassa, että valtioneuvoston työssä tulee arvioida entistä enemmän kustannuksia sekä kestävän kehityksen edistämisen vaikutuksia.

Suomi raportoi muiden Pohjoismaiden tapaan säännöllisesti YK:lle Agenda 2030:n ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitteen toteuttamisesta. Suomi julkaisi **ensimmäisen vapaaehtoisen maaraporttinsa** vuonna 2016 ja **toisen vapaaehtoisen maaraporttinsa** vuonna 2020 YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittiselle foorumille.

Video 2. Pääministeri Sanna Marin esittelee Suomen toisen vapaaehtoisen maaraportin YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittiselle foorumille vuonna 2020.

Linkki: <https://www.youtube.com/watch?v=nPKXi00tMI>

Parlamentin osallistuminen työhön

Hallitus antaa kerran toimikautensa aikana selonteon eduskunnalle Agenda 2030:n toteuttamisesta ja maan yleisestä kestävästä kehityksestä. Selonteko toimii samalla Suomen Agenda 2030 -toimintasuunnitelmana (lisätietoa kohdasta Kansallinen toimeenpano).

Hallituksen selonteot, vuosikertomukset ja talousarviosuunnitelmat muodostavat pohjan hallituksen ja eduskunnan väliselle vuoropuhelulle Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamisesta. Suomessa on myös järjestetty epävirallisempia "aamukahveja", joissa on keskusteltu Agenda 2030:een liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä ja jaettu tietoa.

Eduskunnassa tulevaisuusvaliokunta vastaa Agenda 2030 -toimintaohjelmaan ja sen kestävän kehityksen tavoitteisiin liittyvistä kysymyksistä. Se valmistelee lausuntoja yhteistyössä muiden valiokuntien kanssa muun muassa hallituksen talousarvioesityksestä ja valvoo eduskunnan vaatimien toimien toteuttamista.

Kansalaisyhteiskunnan osallistaminen

Kansalaisyhteiskunta osallistuu Agenda 2030 -työhön pääasiassa kansallisen **kestävän kehityksen toimikunnan** kautta. Toimikunnan jäsenet edustavat laajasti yhteiskunnan eri aloja ja sidosryhmiä. Työhön osallistuu myös eri tieteenalojen asiantuntijoista koostuva kestävyyspaneeli sekä Nuorten

Agenda 2030 -ryhmä (lisätietoa kohdasta Kansallisen toimeenpanon organisointi).

Suomalaisten kehitysjärjestöjen yhteistyöjärjestö **Fingo ry** on mukana kestävän kehityksen toimikunnassa ja laatii yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa vuosittaisia seurantaraportteja Suomen Agenda 2030 -työstä ja sen toimeenpanosta (vuosien **2018**, **2019** ja **2020** raportit). Vuonna 2020 julkaistu tuorein raportti sisältyy vapaaehtoiseen maaraporttiin YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittiselle foorumille.

Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumus on keskeinen työkalu kansalaisyhteiskunnan osallistamisessa. Yritykset, yhteisöt, oppilaitokset, hallinto, poliittiset puolueet, kunnat ja muut tahot voivat laatia ja solmia omia konkreettisia sitoumuksiaan yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi. **Kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumuksen verkkopalvelussa** on jo yli 2 000 sitoumusta yhteiskunnan eri aloilta.

Ilmastopolitiikan pyöreän pöydän tarkoituksena on luoda yhteinen ymmärrys siitä, miten Suomessa voidaan reilulla tavalla ja nykyistä nopeammalla aikataululla siirtyä ilmastoneutraaliin yhteiskuntaan. Pyöreässä pöydässä ei tehdä päätöksiä, vaan se tukee työllään ilmastopolitiikan kansallista valmistelua ja toimeenpanoa. Pääministeri Sanna Marin toimii puheenjohtajana pyöreässä pöydässä, johon osallistuu muun muassa kansalaisyhteiskunnan ja elinkeinoelämän edustajia. Pyöreä pöytä on käsitellyt esimerkiksi talouden elpymistä sekä vihreää elvytystä, päästövähennyksiä ja energiaverotusta.

Osallistuminen ja tiedon jakaminen

Agenda 2030 -työhön ja sen kestävän kehityksen tavoitteisiin liittyviä kampanjoita ja tapahtumia toteutetaan säännöllisesti tavoitteena kartuttaa tietoa ja lisätä yhteiskunnallista osallistumista. Seuraavassa on esimerkkejä niistä:

Agenda – Art 2030 oli Suomen YK-liiton tukema ulkoilmataidenäyttely lokakuussa 2020. Näyttelyn teossarja koostui 17 teoksesta, joiden aiheena oli tavalla tai toisella Agenda 2030. Näyttelyn kuraattorina toimi Marika Tomu Kaipainen, ja teokset olivat esillä Helsingissä Töölönlahdella.

Ulkoministeriö toteutti **Instagram-kampanjan #YllättävänVaikuttava** Suomen EU-puheenjohtajakaudella vuonna 2019. Kampanjan aikana suomalaiset Instagram-vaikuttajat keskustelivat siitä, miten Suomi edistää Agenda 2030:a ja sen kestävän kehityksen tavoitteita maailmanlaajuisesti. Kampanjassa koottiin ja käsiteltiin nuorten mielipiteitä Suomen ja suomalaisten mahdollisuuksista vaikuttaa kestäväan kehitykseen.

Nuorten Agenda 2030 -ryhmä järjesti yhteistyössä Sitran kanssa **ilmastokokouksen** Finlandia-talossa vuonna 2019. Ilmastokokoukseen osallistui viitisensataa nuorta. Kokouksessa laadittiin 26 organisaation allekirjoittama **Meidän ilmasto 2030 -julkilausuma**. Siinä käsitellään

ilmastonmuutosta ekologisesta, taloudellisesta ja sosiokulttuurisesta näkökulmasta. Julkilausuma perustuu Meidän ilmasto 2030 -visioon sekä nykyisiin haasteisiin ja toimiin niiden ratkaisemiseksi.

Kansainväliset vertailut

Sustainable Development Report 2020 -julkaisun mukaan Suomi on kansainvälisessä vertailussa kolmannella sijalla Agenda 2030:n ja sen 17 kestävä kehityksen tavoitteen kansallisessa toimeenpanossa. Suomi on hyvää vauhtia pääsemässä viiteen tavoitteeseen (mm. tavoitteeseen 1 köyhyyden poistamisesta, tavoitteeseen 4 hyvästä koulutuksesta ja tavoitteeseen 16 rauhasta, oikeudenmukaisuudesta ja hyvästä hallinnosta), mutta sillä on haasteita kuuden tavoitteen kanssa ja suuria tai erittäin suuria haasteita kuuden muun tavoitteen kanssa (koskee mm. tavoitetta 12 vastuullisesta kuluttamisesta ja tavoitetta 13 ilmastotoista). Suomen pistemäärä maailmanlaajuisten kestävä kehityksen tavoitteiden toteutuksessa on 83,8/100 pistettä, kun taas niin kutsutut spillover-vaikutukset Suomen ulkopuolella tuovat huomattavasti alhaisemmat pisteet: 66,7/100.

Islanti

Kuva: Iceland.is.

Katsaus tähänastiseen työhön

Islanti on jo pitkään pyrkinyt kestävän kehityksen politiikkajohdonmukaisuuteen. Maan ensimmäinen **kansallinen kestävä kehityksen strategia** julkaistiin vuonna 2002, ja se muodosti Islannin kestävä kehityksen politiikan puitteet vuoteen 2020 asti. Islanti seurasi aktiivisesti Agenda 2030:n laatimisprosessia, ja se on alusta lähtien painottanut merialueiden ja maavarojen kestävä käyttöä, tasa-arvoa, uusiutuvia energianlähteitä, yhteistyötä maahan- ja maastamuutossa sekä terveyskysymyksiä.

Kansallinen toimeenpano

Islannilla ei ole erillistä kansallista toimintasuunnitelmaa Agenda 2030:n toteuttamiseksi. Agenda 2030 -toimintaohjelmaa ja sen kestävä kehityksen tavoitteita käytetään sen sijaan aktiivisesti edistävänä tekijänä keskeisten kansallisten strategioiden ja ohjausasiakirjojen yleisenä ohjenuorana. Hallitus on sisällyttänyt kestävä kehityksen tavoitteet viisivuotisiin **kansallisiin taloussuunnitelmiin**, joita on laadittu vuoden 2016 talouspoliittisesta lakiuudistuksesta lähtien. Hallitus on sisällyttänyt kestävä kehityksen tavoitteet myös esimerkiksi **kehitysyhteistyön periaatteisiin**, uutta koulutus- ja innovaatiopolitiikkaa koskevaan ehdotukseen sekä **kansalliseen ilmaston toimintasuunnitelmaan**. Kytkemällä kestävä kehityksen tavoitteet suoraan hallituksen strategioihin ja ohjausasiakirjoihin hallitus pyrkii sisällyttämään Agenda 2030:n konkreettisiin toimiin sekä edistämään kannattavia ja kestäviä sijoitusmahdollisuuksia.

Hallituksen asettama ministeriöiden välinen **Agenda 2030 -työryhmä** on laatinut **kansallisia painopistealueita** Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toimeenpanoon. Työryhmä on valinnut 169 kansainvälisestä alatavoitteesta 65 alatavoitetta, jotka ovat Islannille erityisen tärkeitä. Priorisoitujen alatavoitteiden valintaprosessissa arvioitiin eri indikaattoreista saatavilla olevan tiedon laatua, niiden yhtenevyttä hallituksen koalitiopolitiikan kanssa, niiden merkitystä Islannin yhteiskunnalle

sekä jäljellä olevaa työtä. Priorisoidut alatavoitteet ohjaavat hallituksen ja viranomaisten työtä Agenda 2030:n toteutuksessa lähivuosina.

Kansallisen toimeenpanon organisointi

Ministeriöiden välinen Agenda 2030 -työryhmä koordinoi Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamista. Sitä johtaa pääministerin kanslia ulkoministeriön tukemana. Työryhmässä on kaikkien ministeriöiden, maan kuntaliiton, tilastoviranomaisen ja parlamentin edustajia. Siinä on tarkkailijoita Agenda 2030 -nuorisoneuvostosta ja Islannin YK-liitosta. Työryhmän tavoitteena on analysoida, toteuttaa ja edistää työtä Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Vuonna 2018 se laati Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteutusta koskevan tilanneraportin ja kansallisia painopistealueita (lisätietoa kohdasta Kansallinen toimeenpano). Siitä lähtien työryhmä on pyrkinyt aktiivisesti Agenda 2030:n järjestelmälliseen toimeenpanoon, jossa keskitytään 65 priorisoituun alatavoitteeseen. Se oli myös vastuussa Islannin ensimmäisen vapaaehtoisen maaraportin laadinnasta YK:n korkean tason kestävä kehityksen poliittiselle foorumille vuonna 2019.

Seuranta ja raportointi

Islannin tilastoviranomainen vastaa Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden indikaattoreita koskevien tietojen keruusta ja niiden seurannasta. Perusteellisen metodologisen selvityksen mukaan Islannissa on Agenda 2030 -työn seurannan yhteydessä kerätty tietoa yli 150:stä kestävä kehityksen indikaattorista. Islanti pyrkii jatkuvasti vahvistamaan Agenda 2030 -työhön liittyvää tilastointia.

Hallituksen ensimmäinen kansallinen tilanneraportti Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamisesta julkaistiin vuonna 2018. Tilanneraportin laati ministeriöiden välinen Agenda 2030 -työryhmä. Siinä esiteltiin Islannin tilanne jokaisen 169 alatavoitteen osalta keskittyen erityisesti hallituksen priorisoimiin 65 alatavoitteeseen.

Vuodesta 2021 lähtien Islanti aikoo laatia vuosittain Agenda 2030:n toteuttamisesta kansallisen tilanneraportin, jossa keskitytään etenkin 65 priorisoituun alatavoitteeseen. Se toteutetaan hallituksen budjettistrategian vuosiraportoinnin yhteydessä. Hallitus päivittää priorisoituja alatavoitteita joka toinen vuosi tavoitteenaan tuoda säännöllisesti esiin alatavoitteita, joissa on jääty eniten jälkeen.

Islanti raportoi muiden Pohjoismaiden tapaan säännöllisesti YK:lle Agenda 2030:n ja sen 17 kestävä kehityksen tavoitteen toteuttamisesta. Islanti julkaisi ensimmäisen vapaaehtoisen maaraporttinsa YK:n korkean tason kestävä kehityksen poliittiselle foorumille vuonna 2019. Islannin toinen vapaaehtoinen maaraportti Agenda 2030:n toteuttamisesta julkaistaan vuonna 2022.

Parlamentin osallistuminen

Hallitus osallistaa parlamenttia säännöllisesti Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttamiseen siten, että ministeriöiden väliseen Agenda 2030 -työryhmään osallistuu parlamentin edustaja.

Tämän lisäksi parlamentti osallistuu hallituksen Agenda 2030 -työhön viisivuotisten kansallisten taloussuunnitelmien käsittelyssä.

Taloussuunnitelmat kuuluvat keskeisiin ohjausasiakirjoihin, joihin hallitus on sisällyttänyt Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteet (lisätietoa kohdasta Kansallinen toimeenpano).

Kansalaisyhteiskunnan osallistaminen

Islannin hallitus on todennut, että Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toteuttaminen vaatii useiden eri eturyhmien yhteistä panostusta, ja se pyrkii sen vuoksi aktiivisesti osallistamaan yhteiskunnallisia toimijoita Agenda 2030 -työhön kansallisesti ja kansainvälisesti.

Yhteistyö paikallisviranomaisten ja kuntien kanssa on avain onnistuneeseen toimeenpanoon, sillä ne ovat usein tiiviissä yhteydessä kansalaisiin ja voivat siten tuoda Agenda 2030 -työtä esille tehokkaasti. Maan kuntaliitolla on yksi edustaja ministeriöiden välisessä Agenda 2030 -työryhmässä. Sen lisäksi hallitus on päättänyt asettaa yhteistyökomitean koordinoimaan työtä kansallisten ja paikallisten hallinnonalojen välillä.

Pääministerin toimisto perusti **Agenda 2030 -nuorisoneuvoston** tavoitteena lisätä Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden tunnettuutta. Lapsiasiavaltuutetun johtamalla nuorisoneuvostolla on tarkkailijan asema ministeriöiden välisessä Agenda 2030 -työryhmässä. Hallitus tekee yhteistyötä myös maan nuorisojärjestön kanssa ja aikoo nimetä nuorisoedustajan YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittisen foorumin Islannin-valtuuskuntaan.

Vuonna 2018 hallituksen työryhmä otti käyttöön määräaikaiset yhteistyösopimukset kansalaisjärjestöjen **Almannageill**-kattojärjestön kanssa. Yhteistyösopimusten tavoitteena on tukea Islannin ei-valtiollisten järjestöjen työtä sisällyttää kestävän kehityksen tavoitteet päivittäiseen toimintaansa. Sopimuksen puitteissa laaditaan oppimateriaalia, järjestetään koulutustilaisuuksia, välitetään tietoa ja selvitetään vuosittain, miten hyvin jäsenjärjestöt tuntevat kestävän kehityksen tavoitteita. Ministeriöiden välinen Agenda 2030 -työryhmä tekee yhteistyötä myös Islannin YK-liiton ja Islannin yliopiston kanssa.

YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittiselle foorumille laaditun ensimmäisen vapaaehtoisen Agenda 2030 -maaraaportin yhteydessä toteutettiin laaja osallistamisprosessi. Raporttiluonnos julkaistiin hallituksen sähköisellä konsultointisivustolla ja siihen pyydettiin yhteiskunnallisilta toimijoilta ideoita, joita sisällytettiin lopulliseen versioon.

Osallistuminen ja tiedon jakaminen

Viestintäkampanja *Haluamme kertoa hyviä uutisia vuonna 2030* toteutettiin televisiossa ja sosiaalisessa mediassa maaliskuussa 2018. Kampanjan tavoitteena oli kerätä ideoita ja jakaa tietoa siitä, miltä maailma voisi näyttää vuonna 2030, jos Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteet saavutetaan.

Agenda 2030 -työhön liittyvää Islannin kehitysyhteistyötä koskeva **viestintäkampanja** toteutettiin ulkoministeriön rahoituksella joulukuussa 2018. Vlogi-kampanjassa seurattiin islantilaisen teini-ikäisen nuoren matkaa Ugandassa, ja siinä tuotiin esiin kestävä kehityksen tavoitteisiin liittyviä tärkeitä eroja ja yhtäläisyyksiä nuorten arjessa.

Agenda 2030:sta ja sen kestävä kehityksen tavoitteista on määrä tehdä lyhyitä videoita, joita esitetään Islannissa lasten tv-kanavalla vuonna 2021. Valmisteilla on myös Agenda 2030:a ja sen kestävä kehityksen tavoitteita koskevaa oppimateriaalia, jota jaetaan kouluihin ja kirjastoihin.

Vuonna 2019 ministeriöiden välinen Agenda 2030 -työryhmä julkaisi **Agenda 2030 -tiedotussivuston**. Yksityishenkilöillä, ei-valtiollisilla järjestöillä, yrityksillä, laitoksilla, kunnilla ja muilla sidosryhmillä on mahdollisuus esitellä sivustolla kestävä kehityksen tavoitteita edistäviä hankkeitaan. Kyseessä on julkinen foorumi, jossa voi jakaa ja välittää tietoa, ideoita ja toimintatapoja kestävä kehityksen edistämiseksi ja lisäarvon luomiseksi.

Hallituksen asettama ministeriöiden välinen Agenda 2030 -ryhmä on toteuttanut neljä **kyselytutkimusta** kestävä kehityksen tavoitteiden tunnettuudesta Islannissa. Kyselytutkimuksista käy ilmi, että tunnettuus on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina – vuoden 2018 alussa se oli vain 46,6 prosenttia, mutta vuonna 2020 kokonaiset 79,4 prosenttia.

Video 3. Islanninkielinen video viestintäkampanjasta "Haluamme kertoa hyviä uutisia vuonna 2030"

Linkki: <https://www.youtube.com/watch?v=2cTRYXJqvCU&t=1s>

Kansainväliset vertailut

Sustainable Development Report 2020 -julkaisun mukaan Islanti on kansainvälisessä vertailussa 26. sijalla Agenda 2030:n ja sen 17 kestävä kehityksen tavoitteen kansallisessa toimeenpanossa. Islanti on hyvää vauhtia pääsemässä neljään tavoitteeseen (mm. tavoitteeseen 1 köyhyyden poistamisesta, tavoitteeseen 10 eriarvoisuuden vähentämisestä ja tavoitteeseen 16 rauhasta, oikeudenmukaisuudesta ja hyvästä hallinnosta),

mutta sillä on haasteita kolmen tavoitteen kanssa ja suuria tai erittäin suuria haasteita kymmenen muun tavoitteen kanssa (koskee mm. tavoitetta 12 vastuullisesta kuluttamisesta, tavoitetta 13 ilmastotoeista ja tavoitetta 15 maanpäällisestä elämästä). Islannin pistemäärä maailmanlaajuisten kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuksessa on 77,5/100 pistettä, kun taas niin kutsutut spillover-vaikutukset Islannin ulkopuolella tuovat huomattavasti alhaisemmat pisteet: 60,3/100.

Norja

Kuva: VisitNorway.com, Mattias Fredriksson.

Katsaus tähänastiseen työhön

Norja on jo pitkään harjoittanut koordinoitua kestävän kehityksen politiikkaa. Maan ensimmäinen kansallinen kestävän kehityksen strategia julkaistiin vuonna 2002. Jo sitä ennen Norja oli vuonna 1987 osallistunut YK:n Ympäristön ja kehityksen maailmankomissioon (kutsutaan myös Brundtlandin komissioksi) YK:n toimeksiannosta Norjan silloisen pääministerin Gro Harlem Brundtlandin¹ johdolla sekä vuonna 1992 pidettyyn Rion kokoukseen, joka johti **Agenda 21:n** ja vuosituhattavoitteiden hyväksymiseen. Norja osallistui yhdessä Tanskan kanssa avoimeen työryhmään, joka valmisti Agenda 2030 -toimintaohjelmaa ja sen kestävän kehityksen tavoitteita. Norja kuului myös ensimmäisiin maihin, jotka laativat vapaaehtoisen maaraaportin YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittiselle foorumille.

Kansallinen toimeenpano

Norjan hallitus laatii parhaillaan **kansallista Agenda 2030 -toimintasuunnitelmaa**, joka on tarkoitus julkaista keväällä 2021. Toimintasuunnitelmassa määritetään Norjan jatkotyön painopistealueet Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Syksyllä 2020 toteutettiin laaja osallistamisprosessi, jossa yhteiskunnallisilla toimijoilla oli mahdollisuus tehdä **ehdotuksia toimintasuunnitelmaan**. Toimintasuunnitelma on tarkoitus esitellä Norjan suurkäräjille annettavana hallituksen selontekona valkoisen kirjan muodossa.

Hallitus on aiemmin laatinut **kehityspoliittisen toimintasuunnitelman** *Felles ansvar for felles fremtid* –

1. Brundtlandin komission Yhteinen tulevaisuutemme -raportti sisälsi kestävän kehityksen määritelmän, joka on edelleen käytössä: "Kestävä kehitys turvaa tämän päivän tarpeet vaarantamatta tulevien sukupolvien mahdollisuuksia omien tarpeidensa tyydyttämiseen."

Bærekraftsmålene og norsk utviklingspolitikk (Yhteinen vastuu yhteisestä tulevaisuudesta – kestävän kehityksen tavoitteet ja Norjan kehityspolitiikka), joka sisältää päämääriä Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Toimintasuunnitelmassa esitellään Norjan kehitysapu- ja kehityspolitiikan neljä poikkihallinnollista alaa: ihmisoikeudet, tasa-arvo, ilmastonmuutos ja korruption vastainen työ. Siinä keskitytään lisäksi viiteen teema-alueeseen, joihin sisältyvät koulutus, terveys, elinkeinoelämän kehitys ja työpaikkojen luominen sekä ilmasto, ympäristö ja uusiutuva energia ja humanitaarinen apu.

Kansainvälisessä yhteistyössä Norja korostaa myös Agenda 2030:n kantavaa periaatetta siitä, ettei pyrkimyksissä kestävään kehitykseen jätetä ketään jälkeen (englanniksi *Leaving no one behind*).

Norjan pääministeri Erna Solberg johtaa yhdessä Ghanan presidentin kanssa YK:n pääsihteerin alaisuudessa toimivaa **kestävän kehityksen tavoitteiden lähettiläiden ryhmää** (englanniksi *SDG advocates*). Tehtävään valitut 17 lähettilästä ovat inspiroivia ja vaikutusvaltaisia henkilöitä, jotka kartuttavat maailmanlaajuisista tietoutta kestävän kehityksen tavoitteista ja toimien vauhdittamisen tärkeydestä.

Kansallisen toimeenpanon organisointi

Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden **kansallinen toimeenpano** on hajautettu, ja sillä on tiivis kytkös hallituksen budjettiprosessiin. Sen myötä Agenda 2030:n toteutusta säännellään ministeriöiden saamien budjettimäärärahojen mukaisesti. Maailmanlaajuiset kestävän kehityksen tavoitteet ja alatavoitteet **kuuluvat eri ministeriöiden vastuulle**, ja työtä seurataan asianosaisessa ministeriössä. Ministeriöiden eri osastot vastaavat tiettyjen indikaattorien seurannasta sekä työn koordinoinnista yhteiskunnan asianomaisten toimijoiden kanssa.

Norja sai **kestävän kehityksen ministerin** vuonna 2020, kun kunta- ja modernisointiministerin vastuulle annettiin Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden toimeenpanon koordinointi hallituksessa. Kunta- ja modernisointiministeriön lisäksi ulkoministeriöllä on keskeinen asema Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden kansainvälisessä toteuttamisessa.

Valtiontilintarkastajat ovat laatineet **selvityksen Agenda 2030:n kansallisen toteuttamisen ohjauksesta ja raportoinnista**. Selvityksen päätelmien mukaan työssä tarvitaan vahvempaa koordinointia ja seurantaa, mikä onkin tavoitteena vuonna 2021 laadittavassa uudessa toimintasuunnitelmassa.

Seuranta ja raportointi

Norjan tilastoviranomainen on puolestaan laatinut **selvityksen Norjassa saatavilla olevista kestävä kehityksen indikaattoreihin liittyvistä tilastotiedoista**. Eri ministeriöt seuraavat tiettyihin tavoitteisiin ja alatavoitteisiin liittyviä kansallisia indikaattoreita osana Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden kansallista toteutusta Norjassa.

Kunta- ja modernisointiministeriö laatii yhteistyössä kaikkien muiden ministeriöiden kanssa tilanneraportin Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamisesta suurkäräjille vuosittain annettavan budjettiraportoinnin yhteydessä. Tuorein vuosiraportti julkaistiin 2019 otsikolla *One Year Closer – Norway's progress towards the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Englanninkielistä raporttia käytetään myös YK:lle ja kansainvälisille yhteistyökumppaneille suunnattuun raportointiin. Raportissa selvitetään Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden seurantaa kansalaisyhteiskunnassa, yksityisellä sektorilla, paikallisviranomaisissa, työelämäjärjestöissä ja korkeakoulusektorilla. Sen myötä seuranta on vuosittaista, ja Agenda 2030 -työhön ja sen kestävä kehityksen tavoitteisiin sitoutuminen ja osallistuminen on laajaa.

Norja raportoi muiden Pohjoismaiden tapaan säännöllisesti YK:lle Agenda 2030:n ja sen 17 kestävä kehityksen tavoitteen toteuttamisesta. Vuonna 2016 Norja julkaisi **ensimmäisen vapaaehtoisen maaraporttinsa** YK:n korkean tason kestävä kehityksen poliittiselle foorumille. Norjan toinen vapaaehtoinen maaraportti Agenda 2030:n toteuttamisesta julkaistaan vuonna 2021.

Parlamentin osallistuminen työhön

Parlamentissa käsitellään hallituksen Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamista osana valtion budjetin jokavuotista käsittelyä. Kunta- ja modernisointiministeriö laatii kerran vuodessa valtion budjettiehdotuksen, joka sisältää kaikkien eri ministeriöiden näkemyksiä. Sen yhteydessä raportoidaan edistysaskeleista Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamisessa.

Keväällä 2021 parlamentti käsittelee Agenda 2030:n kansallista toimintasuunnitelmaa (lisätietoa kohdasta Kansallinen toimeenpano). Parlamentin osallistuminen jatkotyöhön määritellään Agenda 2030:n kansallisessa toimintasuunnitelmassa.

Kansalaisyhteiskunnan osallistaminen

Kunta- ja modernisointiministeriö ja sen alaiset virastot johtavat alueiden, läänien ja kuntien kanssa tehtävää yhteistyötä ja keskustelevat säännöllisesti kansalaisyhteiskunnan ja myös nuorisojärjestöjen kanssa.

Hallitus perusti vuonna 2018 **koordinoidun politiikan foorumin**, jonka tavoitteena on luoda yhtenäisempää linjaa Agenda 2030:een ja sen kestäväen kehityksen tavoitteisiin liittyvään kehityspolitiikkaan. Kansallisen Agenda 2030 -toimintasuunnitelman laatimisesta tehdyn päätöksen yhteydessä hallitus päätti laajentaa foorumia ja luoda uuden foorumin yhtenäisemmän politiikan luomista koskevia ehdotuksia varten. Tulevaa foorumia johtavat kunta- ja modernisointiministeriö sekä ulkoministeriö, ja siihen tulee laajalti edustajia kansalaisyhteiskunnasta, kuten esimerkiksi vapaaehtoisjärjestöistä, yksityiseltä sektorilta ja tiedemaailmasta.

Norjan kehitys- ja ympäristöfoorumiin (**ForUM**) kuuluu noin 50 ympäristö- ja kehitysalan vapaaehtoisjärjestöä. ForUM julkaisee säännöllisesti raportteja ja osallistuu julkiseen keskusteluun Agenda 2030:n toimeenpanosta Norjassa. Uuden kansallisen toimintasuunnitelman laadinnan yhteydessä ForUM on esimerkiksi julkaissut **raportin, joka sisältää hyviä esimerkkejä Agenda 2030:n toteuttamisesta muissa maissa** (muun muassa Suomessa).

Osallistuminen ja tiedon jakaminen

Monissa kaupungeissa ja erilaisissa ympäristöissä on järjestetty **Agenda 2030 -yökävelyjä** kansalaisten osallistamiseksi. Yökävelyiden järjestämisestä on vastannut kehitysyhteistyön keskusvirasto *Norad*. Yökävelyiden tavoitteena on ollut kartuttaa tietoa Agenda 2030 -työstä, ja tähän mennessä niissä on ollut yli 70 000 osallistujaa. Kävelyitä alettiin järjestää, koska Norjan tilastoviranomaisen vuonna 2018 tekemän mielipidetutkimuksen mukaan vain alle puolet ihmisistä tunsivat Agenda 2030:n ja sen kestäväen kehityksen tavoitteet.

Norway Cup on maailman suurin lasten ja nuorten jalkapalloturnaus. Joka vuosi eri puolilta maailmaa kotoisin olevat lapset pelaavat tuhansia otteluita Oslossa. Norway Cupin teemana on Agenda 2030 ja sen kestäväen kehityksen tavoitteet. Tavoitteena on saada mukaan tuhansia osallistujia ja levittää tietoa maailmanlaajuisesta kestävästä kehityksestä. Näkyvimpiä esimerkkejä tästä ovat koko turnauksen ajan käytettävät kestäväen kehityksen teeman mukaiset jalkapallot.

Video 4. Norjassa Agenda 2030:n ja sen kestävän kehityksen tavoitteiden puolesta järjestetyt yökävelyt

Linkki: <https://www.hkstrategies.no/no/case-study/norad-nattevandring/>

Kansainväliset vertailut

Sustainable Development Report 2020 -julkaisun mukaan Norja on kansainvälisessä vertailussa 6. sijalla Agenda 2030:n ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitteen kansallisessa toimeenpanossa. Norja on hyvää vauhtia pääsemässä kuuteen tavoitteeseen (mm. tavoitteeseen 1 köyhyyden poistamisesta, tavoitteeseen 3 terveydestä ja hyvinvoinnista ja tavoitteeseen 17 yhteistyöstä ja kumppanuudesta), mutta sillä on haasteita neljän tavoitteen kanssa ja suuria tai erittäin suuria haasteita seitsemän muun tavoitteen kanssa (koskee mm. tavoitetta 12 vastuullisesta kuluttamisesta ja tavoitetta 13 ilmastoteoista). Norjan pistemäärä maailmanlaajuisten kestävän kehityksen tavoitteiden toteutuksessa on 80,8/100 pistettä, kun taas niin kutsutut spillover-vaikutukset Norjan ulkopuolella tuovat huomattavasti alhaisemmat pisteet: 54,1/100.

Ruotsi

Kuva: Image Bank Sverige, Cecilia Larsson Lantz.

Katsaus tähänastiseen työhön

Ruotsi on jo pitkään harjoittanut monialaista kestävän kehityksen politiikkaa. Jo vuonna 1999 Ruotsin valtiopäivät hyväksyi niin kutsutun **ympäristötavoitejärjestelmän**, jonka ympäristölaatutavoitteet on määrä saavuttaa yhden sukupolven aikana. *Globaalin kehityksen politiikasta* eli koordinoitusta kestävyyspolitiikasta, josta tuli myös Ruotsin ulkopoliitiikan perusta, säädettiin lailla valtiopäivillä vuonna 2003. Agenda 2030:n ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitteen hyväksymisen yhteydessä Ruotsin hallitus nosti tavoitetasoa ja julkaisi tahdonilmauksen, jonka mukaan Ruotsin tulee olla johtavassa asemassa Agenda 2030:n toteutuksessa sekä kansallisesti että kansainvälisesti.

Kansallinen toimeenpano

Vuonna 2018 Ruotsin hallitus hyväksyi kansallisen **Agenda 2030 -toimintasuunnitelman vuosiksi 2018–2020**. Siinä kuvataan hallituksen laatimia nykyisiä ja tulevia konkreettisia suuntaviivoja ja keskeisiä toimia Agenda 2030:n toteuttamiseksi. Toimintasuunnitelmassa käsitellään myös Ruotsin globaalia asemaa ja maan kansainvälistä toimintaa ja johtajuutta sekä keskitytään YK:n yleiskokouksen syyskuussa 2019 hyväksymiin kymmeneen kohtaan.

Ruotsin hallitus hyväksyi vuonna 2018 myös useita globaaleja kehitysapustrategioita, jotka edistävät Agenda 2030:n maailmanlaajuisia toimeenpanoa. Yksi niistä oli **Ruotsin sosiaalisesti kestävään kehitykseen sisältyvän globaalin kehitysyhteistyön strategia vuosiksi 2018–2022**, jossa keskitytään terveyteen ja hyvinvointiin (tavoite 3), hyvään koulutukseen (tavoite 4), sukupuolten tasa-arvoon (tavoite 5) sekä puhtaaseen veteen ja sanitaatioon (tavoite 6).

Kesäkuussa 2020 hallitus antoi valtiopäiville **esityksen Agenda 2030:n toteuttamisesta Ruotsissa**, ja valtiopäivät hyväksyi esityksen

joulukuussa 2020. Esitys toimii uutena kansallisena Agenda 2030 -toimintasuunnitelmana. Se sisältää suunnitelman siitä, miten Ruotsin tulee toimia Agenda 2030:n toteutuksessa niin kansallisesti, EU:ssa kuin kansainvälisestikin. Hallituksen ehdotuksen mukaan Ruotsin tulee toteuttaa Agenda 2030 koordinoitun politiikan avulla, ja toteutuksen peruseriaatteena tulee olla, ettei ketään jätetä jälkeen. Tavoitteen saavuttamiseksi Ruotsin on pyrittävä edistämään kestävä kehitystä koko yhteiskunnassa sekä kansallisesti että kansainvälisesti tasapainottamalla ja sisällyttämällä työhön kestävyden taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöllisiä ulottuvuuksia. Tavoitteeseen tulee pyrkiä laajassa yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden ja kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

Ruotsin lähtökohtana Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteutuksessa on, että ne sisällytetään yleisiin prosesseihin ja että valtiopäivien jo hyväksymät tavoitteet ovat ratkaisevassa asemassa toimintaohjelman toimeenpanossa.

Kansallisen toimeenpanon organisointi

Ruotsin kansallisen Agenda 2030:n toimeenpanon perustana on jaettu vastuu, jossa kaikki ministerit ja kansalliset viranomaiset vastaavat Agenda 2030:n toteutuksesta omilla toimialoillaan. Ympäristö- ja ilmastoministerin tehtävänä on koordinoita kansallista toteutusta. Kansainvälisestä kehitysyhteistyöstä vastaava ministeri koordinoi puolestaan kansainvälistä toteutusta.

Ruotsin hallitus on nimennyt kansallisen Agenda 2030 -koordinaattorin, joka tukee hallitusta Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden kansallisessa toteutuksessa vuosina 2020–2024. Kansallisen koordinaattorin tehtävänä on vahvistaa, edistää ja syventää eri toimijoiden työtä Agenda 2030:n toimeenpanossa. Yhteisiä suunnitelmia laaditaan eri yhteiskunnallisten toimijoiden välisen yhteistyön ja kumppanuuksien kautta. Koordinaattori kiinnittää työssään erityistä huomiota lasten ja nuorten sekä muiden haavoittuvassa asemassa olevien näkökulmiin ja osallisuuteen.

Valtion viranomaisilla on selkeä vastuu muun muassa Agenda 2030:n toteutuksesta, seurannasta ja analysoinnista. Yhteistyön vahvistamiseksi viranomaisjohtajille on perustettu oma verkosto. Agenda 2030 -yhteistyötä tekevistä Ruotsin viranomaisista koostuva GD-foorumi toimii yhteistyöfoorumina Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteuttamiseksi valtionhallinnossa. GD-foorumissa Ruotsin viranomaiset tekevät yhteistyötä toimintaohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi.

Seuranta ja raportointi

Ruotsin tilastokeskus (SCB) on saanut hallitukselta toimeksiannon koordinoita indikaattoreihin perustuvaa seurantaa Ruotsin Agenda 2030 -työn edistymisestä. Toimeksiantona on laatia kansallinen seurantajärjestelmä koordinoimalla Ruotsin Agenda 2030 -työtä koskevien

tilastojen kehittämistä, laatimista ja saatavuutta. Agenda 2030:n tavoitteisiin ja osatavoitteisiin perustuvat kuntien ja alueiden vapaaehtoiset avainluvut tukevat paikallista toteutusta. Ruotsin tilastokeskus on laatinut hallituksen toimeksiannosta laajoja tilannekatsauksia, joista tuorein on [Agenda 2030:n toteutus Ruotsissa – tilastollinen tilannekuva 2019](#).

Kansallista raportointia tavoitteista, jotka sisältyvät hallituksen vuonna 2020 antamaan Agenda 2030:n toteutusta koskeneeseen esitykseen, seurataan ja raportoinnista laaditaan katsaus valtiopäiville vähintään kerran hallituksen toimikaudella budjettiesityksen liitteenä. Hallitus pyrkii tällä tavalla lisäämään Agenda 2030:n näkyvyyttä ja edistämään toimintaohjelman toteuttamista.

Ruotsi raportoi muiden Pohjoismaiden tapaan säännöllisesti YK:lle Agenda 2030:n ja sen 17 kestävä kehityksen tavoitteen toteuttamisesta. Vuonna 2017 Ruotsi julkaisi [ensimmäisen vapaaehtoisen maaraporttinsa](#) YK:n korkean tason kestävä kehityksen poliittiselle foorumille. Ruotsin toinen vapaaehtoinen maaraportti Agenda 2030:n toteuttamisesta julkaistaan vuonna 2021.

Parlamentin osallistuminen työhön

Hallituksen esitys Agenda 2030:n toteuttamisesta Ruotsissa käsiteltiin ja hyväksyttiin valtiopäivien ulkoasiainvaliokunnassa joulukuussa 2020. Hyväksymisen yhteydessä valtiopäivät kehotti hallitusta antamaan valtiopäiville joka toinen vuosi selvityksen Agenda 2030 -työn edistymisestä. Tämän avulla varmistetaan järjestelmällisempi vuoropuhelu Agenda 2030:sta valtiopäivien ja hallituksen välillä. YK:n korkean tason kestävä kehityksen poliittisen foorumin Ruotsin-valtuuskunnassa on aina mukana myös valtiopäiväedustajia.

Kansalaisyhteiskunnan osallistaminen

Ruotsin hallitus asetti vuonna 2016 kansallisen [Agenda 2030 -valtuuskunnan](#), jonka tehtävänä oli tukea ja edistää Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden toteutusta Ruotsissa. Agenda 2030 -valtuuskunnassa oli politiikan, tiedemaailman, kansalaisyhteiskunnan, ammattiliittojen ja elinkeinoelämän edustajia. Vuonna 2019 valtuuskunta toimitti hallitukselle ja valtiopäiville [Agenda 2030 -toimintaohjelmaa Ruotsissa koskevan mietintönsä](#). Se sisälsi ehdotuksia ja arviointeja Agenda 2030:n ja sen kestävä kehityksen tavoitteiden jatkototeutuksesta Ruotsissa. Kansallinen valtuuskunta keskittyi erityisesti laatimaan ehdotuksia nykyisen kapasiteetin vahvistamisesta ja osittaisesta uudelleenkohdentamisesta, jotta kestävä kehityksen ja Agenda 2030:n toteutuksen edistämistoimia koskeville päätöksille olisi paremmat edellytykset.

Vuonna 2020 hallitus nimesi [kansallisen Agenda 2030 -koordinaattorin](#), jonka tehtävänä on vuosina 2020–2024 vahvistaa, edistää ja syventää eri toimijoiden työtä toimintaohjelman toteuttamiseksi yhteistyössä

viranomaisten, kuntien ja alueiden, alueellisten ja paikallisten toimijoiden, elinkeinoelämän, kansalaisyhteiskunnan sekä yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa. Koordinaattorin tehtävänä on etenkin olla mukana luomassa pohjaa uusille tärkeille aloitteille ja toimille, jotka tukevat eri toimijoiden työtä ja edistävät tavoitteiden saavuttamista. Lisäksi koordinaattorin tehtäviin kuuluu tuoda esiin käynnissä olevaa työtä maailmanlaajuisten kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi ja tiedottaa siitä, jotta entistä useammat toimijat osallistuisivat tavoitteisiin tähtäävään työhön. Tehtävänä on myös laatia työkaluja, joiden avulla tiedot ja tilastot saadaan julkaistua käteväällä, osallistavalla ja viestinnällisellä tavalla, jotta Ruotsin työtä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi on mahdollista seurata.

Concord Sverige -foorumissa on mukana 76 kansalaisjärjestöä, jotka pyrkivät vaikuttamaan Ruotsin ja EU:n kehitys- ja ulkopoliittikkaan. Hallitus käy säännöllistä vuoropuhelua Concord Sverigen kanssa, joka vastaa myös **barometriraportista**. Se julkaistaan joka toinen vuosi samassa yhteydessä, kun hallitus laatii valtiopäiville kirjelmän Ruotsin globaalin kehityspoliittikan tilanteesta. Barometriraportissa tarkastellaan globaaliin kehityspoliittikkaan ja Agenda 2030:een liittyvän työn toteutusta ja sen parannusmahdollisuuksia kansalaisjärjestöjen näkökulmasta.

YK:n korkean tason kestävän kehityksen poliittisen foorumin Ruotsin-valtuuskunnassa on aina mukana kansalaisyhteiskunnan ja nuorten edustajia, jotka osallistuvat myös kokousten valmisteluun.

Osallistuminen ja tiedon jakaminen

Agenda 2030:n kansallinen koordinaattori järjesti **Ruotsin Agenda 2030 -toimijoille suunnatun aloituskonferenssin** marraskuussa 2020.

Virtuaalikonferenssin tarkoituksena oli toimia yhteiskunnan eri toimijoiden kohtauspaikkana, jossa heillä oli mahdollisuus jakaa tietoa, kokeilla ideoita sekä antaa toisilleen inspiraatiota ja vetoapua kestävään kehitykseen tähtäävässä työssä.

Video 5. Agenda 2030:n kansallinen koordinaattori järjesti Ruotsin Agenda 2030 -toimijoille suunnatun aloituskonferenssin marraskuussa 2020

Linkki: <https://www.youtube.com/watch?v=cE4pKfYgxdo>

Glokala Sverige (Glokaali Ruotsi) on viestintä- ja koulutushanke, jonka tavoitteena on lisätä paikallispoliitikkojen sekä kuntien ja alueiden virkamiesten osaamista ja osallistumista Agenda 2030 -työhön. Kansainvälisen kehitysyhteistyön keskusviraston (Sida) rahoittama hanke toteutetaan Ruotsin YK-liiton ja Ruotsin kuntien ja alueiden liiton (SKR)

yhteistyönä. Vuonna 2020 hankkeeseen osallistui yhteensä 130 kuntaa ja 16 aluetta, ja hanke on saanut jatkoa vuonna 2021.

Kansainväliset vertailut

Sustainable Development Report 2020 -julkaisun mukaan Ruotsi on kansainvälisessä vertailussa ensimmäisellä sijalla Agenda 2030:n ja sen 17 kestävä kehityksen tavoitteen kansallisessa toimeenpanossa. Ruotsi on hyvää vauhtia pääsemässä neljään tavoitteeseen (mm. tavoitteeseen 1 köyhyyden poistamisesta, tavoitteeseen 3 terveydestä ja hyvinvoinnista ja tavoitteeseen 5 sukupuolten tasa-arvosta), mutta sillä on haasteita yhdeksän tavoitteen kanssa ja suuria tai erittäin suuria haasteita viiden tavoitteen kanssa (koskee mm. tavoitetta 12 vastuullisesta kuluttamisesta ja tavoitetta 13 ilmastotoista). Ruotsin pistemäärä maailmanlaajuisten kestävä kehityksen tavoitteiden toteutuksessa on 84,7/100 pistettä, kun taas niin kutsutut spillover-vaikutukset Ruotsin ulkopuolella tuovat huomattavasti alhaisemmat pisteet: 67,5/100.

Färsaaret

Kuva: Unsplash.com. Mykines, Färsaaret.

Katsaus tähänastiseen työhön

Färsaaret on itsehallintoalue, joka kuuluu muodollisesti Tanskan kuningaskuntaan. Tanskan EU-jäsenyydestä huolimatta Färsaaret ei kuulu EU:hun, vaan se on laatinut kahdenvälisiä sopimuksia. YK-työhön Färsaaret osallistuu Tanskan kuningaskunnan osana. Agenda 2030 ja sen kestävän kehityksen tavoitteet sekä muut kestävää kehitystä koskevat kansainväliset sopimukset on sisällytetty Färsaarten kansalliseen ja kansainväliseen politiikkaan.

Kansallinen toimeenpano

Färsaarilla Agenda 2030:n toimeenpano on sisällytetty yleisiin poliittisiin prosesseihin ja politiikan aloihin. Färsaarten maakuntahallitus on valmistellut kansallista Agenda 2030 -toimintasuunnitelmaa. Viime vuosina on laadittu kattavasti tausta-aineistoa Agenda 2030:n toimeenpanon lähtötilanteesta Färsaarilla.

Kansallisia painopistealueita on jo aiemmin tunnistettu osana kansallista politiikkaa. Niitä ovat muun muassa laadukas koulutus, terveysasiat, meren luonnonvarojen kestävä hyödyntäminen, kestävät energiajärjestelmät sekä muut pienten saariyhteiskuntien kannalta erityisen kriittiset kysymykset.

Kansallisen toimeenpanon organisointi

Maakuntahallituksella on yleisvastuu **kestävän kehityksen kansallisesta työstä**, jota koordinoi pääministerin toimisto. Ulko- ja kulttuuriministeriö vastaa puolestaan **kestävän kehityksen globaalista kehitysyhteistyöstä**.

Parlamentin osallistuminen työhön

Parlamentti osallistuu työhön yleisten poliittisten prosessien, kuten lakiehdotusten, budjettineuvotteluiden ja seurannan kautta. Toistaiseksi ei ole raportoitu erityisistä toimista kestäväan kehitykseen liittyvien asioiden käsittelemiseksi parlamentissa (tilanne joulukuussa 2020).

Osallistuminen ja tiedon jakaminen

Tórshavnin kunta on nostettu esiin kuntien Agenda 2030 -työn edelläkävijänä vuonna 2019 julkaistussa pohjoismaisessa raportissa *Globala mål för lokala prioriteringar: Agenda 2030 på lokal nivå* (Paikallisten painopistealueiden globaaleja tavoitteita: Agenda 2030 paikallistasolla). Kunta käynnisti kestäväan kehityksen työnsä vuonna 2016, ja työn tuloksista voidaan mainita esimerkiksi ilmaiset bussimatkat, kunnan työntekijöille tarjottavat sähköautot ja -pyörät, vuosittainen ympäristöviikko, koululaisten mahdollisuus osallistua kestäväan kehityksen työpajoihin sekä kaikenikäisille Färsaarten asukkaille tarjottavat aihetta käsittelevät luennot ja retket.

Kansainväliset vertailut

Färsaaret ei ole mukana omana maanaan Sustainable Development Report -indeksissä tai muissa suurissa kansainvälisissä vertailuissa.

Grönlandi

Kuva: Unplash.com Scoresbysund, Grönlandi.

Katsaus tähänastiseen työhön

Grönlandi on itsehallintoalue, joka kuuluu muodollisesti Tanskan kuningaskuntaan. Grönlandi on ollut autonominen alue vuodesta 1979 lähtien, ja sen itsehallintoa laajennettiin vuonna 2008 kansanäänestyksen perusteella. Tanskan EU-jäsenyydestä huolimatta Grönlandi ei kuulu EU:hun, vaan se on laatinut eri aloja koskevia kahdenvälisiä sopimuksia. YK-työhön Grönlandi osallistuu Tanskan kuningaskunnan osana. Kestävä kehitys sisältyy moniin strategioihin ja ohjelmiin Grönlannissa, esimerkiksi vuosiksi 2014–2020 laadittuun koulutusalan kestävän kehityksen ohjelmaan, joka on saanut EU-rahoitusta.

Kansallinen toimeenpano

Grönlannin hallituksen (Naalakkersuisut) yleinen **kestävyys- ja kasvusuunnitelma** vuodelta 2016 yhdistää kestävän yhteiskuntakehityksen ja taloudellisen kasvun tavoitteet Agenda 2030 -työhön ja sen kestävän kehityksen tavoitteisiin. Suunnitelman avulla yhteiskunnasta halutaan tehdä kestävämpi neljän uudistuksen kautta: koulutustason korottaminen, kasvun edistäminen ja talouden monipuolistaminen, julkisen sektorin uudistaminen sekä hyvinvointiyhteiskunnan vahvistaminen ja turvaaminen tulevaisuudessa.

Kansallisen toimeenpanon organisointi

Grönlannin hallituksella (Naalakkersuisut) on päävastuu taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävästä kehityksestä Grönlannissa. Valtiovarainministeriöllä ja erityisesti sen alaisella **maankäytön suunnittelun osastolla** on koordinointi- ja seurantavastuu kestävän kehityksen kansallisesta työstä. Grönlannin tilastoviranomainen vastaa kestävyysindikaattorien kehittämisestä ja tiedon keräämisestä.

Seuranta ja raportointi

Grönlanti on pyrkinyt sisällyttämään maailmanlaajuiset kestävä kehityksen tavoitteet ja niihin liittyvät indikaattorit kansalliseen politiikkaan. Työ on edelleen suunnitteluvaiheessa, mutta Grönlannilla on jo hyvä osaamispohja toimeenpanoa varten.

Vuoden 2019 **poliittis-taloudellisessa vuosiraportissa** on viitattu Agenda 2030 -työn keskeisiin osa-alueisiin ja selvityshankkeeseen, jossa on tarkoitus arvioida Grönlannin nykyistä tilannetta kestävä kehityksen tavoitteiden osalta. Selvityksen tavoitteena on toimia kestävä politiikan perustana ja sen myötä kiinnittää huomiota aloihin, joilla tarvitaan erityistoimia.

Selvityksen valmistuttua laaditaan tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävä strategia. Kestävä kehityksen 17 tavoitetta edellyttävät lisäksi vertikaalista ja horisontaalista integrointia. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että valtion yhteistyö elinkeinoelämän ja kuntien kanssa on tärkeää.

Vuoden 2021 budjettiesityksessä ehdotetaan asiaan kuuluvien talouden alojen rakennemuutoksen säännöllistä seurantaa. Sen avulla rakennemuutos voidaan ottaa huomioon alakohtaisten tavoitteiden ja indikaattorien ja myös kestävyystavoitteiden ja indikaattorien muotoilussa. Näin varmistetaan poliittisesti priorisoiduista hankkeista saatujen edistysaskeleiden säännöllinen seuranta ja arviointi. Tärkeimpien indikaattorien tilanteesta annetaan vuosittainen selvitys.

Grönlannin tilastoviranomaisen kanssa on laadittu yhteistyösopimus muun muassa osallistumisesta indikaattorityöhön, analyysiin ja uusien lakien vaikutusten arviointiin sekä vuonna 2016 laaditun kestävyys- ja kasvusuunnitelman tavoitteiden seurantaan.

NunaGIS on Grönlannin kansallinen geoinformaationsivusto, joka sisältää monialaista tietoa maankäytön suunnittelusta, sektorisuunnitelmista, tilastollisista avainluvusta, ilmastotiedosta ja muista julkisesti saatavilla olevista avaintiedoista. Grönlannissa on käyty alustavia keskusteluja tiettyjen kestävä kehitykseen liittyvien tietojen lisäämisestä sivustolle.

Parlamentin osallistuminen työhön

Budjettiesitystä ja poliittis-taloudellista vuosiraporttia käsitellään parlamentissa. Toistaiseksi ei ole raportoitu erityisistä toimista kestävä kehitykseen liittyvien asioiden käsittelemiseksi parlamentissa (tilanne joulukuussa 2020).

Kansalaisyhteiskunnan osallistaminen

Syksyllä 2020 on laadittu uusi **Agenda 2030 -sivusto**. Sen on tarkoitus toimia koko yhteiskunnan tiedonjakofoorumina. Sivustolla on tietoa muun muassa

siitä, miten Grönlanti pyrkii edistämään kestäväää kehitystä, yksittäisiä tavoitteita sekä tavoitteiden edistymiseen liittyvien tilastotietojen saatavuutta. Sivustolla on myös tiedotusmateriaalia ja johdatus Agenda 2030 -toimintaohjelmaan eri kieliversioina ja graafisina esityksinä. Sivustolla esitellään lisäksi viranomaisten, yritysten ja kansalaisjärjestöjen käynnistämiä kestäväan kehityksen aloitteita.

Osallistuminen ja tiedon jakaminen

Agenda 2030 -sivustolla esitellään lisäksi viranomaisten, yritysten ja kansalaisjärjestöjen käynnistämiä kestäväan kehityksen aloitteita. Esimerkkejä mielenkiintoisista aloitteista:

Grönlannin urheiluliitto on käynnistänyt kampanjan Grönlannista maailman fyysisesti aktiivisimpana maana vuonna 2030.

Mind Your Own Business on 13–21-vuotiaille pojille suunnattu kampanja, jossa heillä on mahdollisuus perustaa oma mikroyritys.

Grönlannin merkittävimpien yritysten etujärjestö (CSR Greenland) järjestää kestävyyttä ja kestäväan kehityksen tavoitteita käsitteleviä koulutuksia yrityksille. Lisäksi se on järjestänyt kilpailun koululaisille tavoitteena saada ideoita ennaltaehkäisyn ja jätekäsittelyn parantamiseksi.

Sermersooqin kunta nostettiin esiin kuntien Agenda 2030 -työn edelläkävijänä vuonna 2019 toteutetussa pohjoismaisessa selvityksessä. Agenda 2030 -koulutuksen tuloksena Nuukin uuden lähiön Siorarsiorfikin kehittämiselle päätettiin määritellä kestävyystavoitteet. Erityisen suunnittelukäsikirjan kehittämisen ja seurannan avulla halutaan varmistaa, että uuden alueen kaikki rakennukset ovat toimivia, kestäviä ja viihtyisiä, ja siten parantaa asukkaiden elämänlaatua. Pilottihankkeen perusteella Agenda 2030:a halutaan jatkossa käyttää strategisena välineenä toimintojen suunnittelussa myös muilla hallinnonaloilla.

Kansainväliset vertailut

Grönlanti ei ole mukana omana maanaan Sustainable Development Report -indeksissä tai muissa suurissa kansainvälisissä vertailuissa.

Ahvenanmaa

Kuva: Unsplash.com. Bomarsund, Åhvenanmaa.

Katsaus tähänastiseen työhön

Åhvenanmaa on demilitarisoitu itsehallintoalue, joka kuuluu muodollisesti Suomelle. Åhvenanmaan yhteiskunta on aina pohjautunut ajatukseen siitä, että luonto on inhimillisen olemassaolon ja kestävän yhteiskuntakehityksen perusta. Åhvenanmaa osallistuu aktiivisesti Agenda 2030:n kansalliseen toteutukseen Suomessa ja toimii **Suomen kestävän kehityksen toimikunnan** jäsenenä. Åhvenanmaan parlamentti ja maakunnan hallitus hyväksyivät vuonna 2014 tavoitteen, jonka mukaan Åhvenanmaan kehitys on täysin kestävän kehityksen kriteerien mukaista vuoteen 2051 mennessä. Sen seurauksena laadittiin Åhvenanmaan kehitys- ja kestävyysagenda samaan aikaan, kun maailmanyhteisö hyväksyi Agenda 2030 -toimintaohjelman.

Kansalliset toimintaohjelmat

Åhvenanmaan kehitys- ja kestävyysagenda ohjaa Åhvenanmaan kestävän kehityksen työtä. Vuonna 2016 julkistetulla kehitys- ja kestävyysagendalla on suora kytkös Agenda 2030:een ja sen maailmanlaajuisiin kestävän kehityksen tavoitteisiin. Åhvenanmaan vision mukaan *Kaikki voivat kukoistaa kestävässä yhteiskunnassa rauhan saarilla*². Visiotyössä on tarkoitus saavuttaa **seitsemän strategista kehitystavoitetta** vuoteen 2030 mennessä³. Näiden strategisten kehitystavoitteiden joukossa on mainittu hyvinvoivat ihmiset, joiden sisäiset voimavarat kasvavat, kaikki ovat luottavaisia ja kaikilla on todelliset mahdollisuudet olla osallisia yhteiskunnasta. Tavoitteissa viitataan myös siihen, että kaikki vesi on hyvälaatuista, ekosysteemi on tasapainossa ja luonto on monimuotoista.

-
2. Åhvenanmaalla kestävän yhteiskunnan määritelmänä on, että luontoa ei altisteta järjestelmälliselle maankuoresta louhittujen ainepitoisuuksien kasvulle, yhteiskunnan tuottamien ainepitoisuuksien kasvulle tai fyysisen heikentämisen kasvulle ja että yhteiskunnassa ei ole rakenteellisia esteitä ihmisten perustarpeiden, kuten terveyden, vaikutusmahdollisuuksien, osaamisen kehittämisen ja merkityksellisyyden saavuttamiselle.
  3. Strategisten kehitystavoitteiden laadintaprosessissa asiantuntijapaneeli määritteli ensin 59 ehdotusta, joita eri analyysiryhmät ovat kehittäneet edelleen. Kyseisen aineiston pohjalta muotoiltiin seitsemän strategista kehitystavoitetta, jotka on kytketty YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin.

Tavoitteisiin sisältyvät lisäksi Ahvenanmaan houkuttelevuus niin asukkaiden, matkailijoiden kuin yritystenkin kannalta, merkittävästi korkeampi uusiutuvan energian osuus, parempi energiatehokkuus sekä kestävät ja tiedostavat kulutus- ja tuotantotavat. Seitsemän strategisen kehitystavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2030 mennessä on laadittu **tiekarttoja**. Ne sisältävät keskeisiä toimenpiteitä, joihin koko Ahvenanmaan yhteiskunnan on ryhdyttävä.

Kansallisen toimeenpanon organisointi

Ahvenanmaan kehitys- ja kestävyysagendaa toteutetaan Ahvenanmaan kaikkien yhteiskunta-alojen yhdessä laatimana ja tukemana yhteiskuntasopimuksena. Maakuntapäivillä on yleisvastuu kehitys- ja kestävyysagendasta, ja maakunnan hallitus vastaa sen toteutuksesta.

Bärkraft.ax-verkosto on luotu edistämään Ahvenanmaan vision ja seitsemän strategisen kehitystavoitteen toteutusta vuoteen 2030 mennessä. Julkisen sektorin, elinkeinoelämän, yhdistystoiminnan ja sivistystoimen aloitteesta vuoden 2016 alussa perustetulla verkostolla on keskeinen asema työn koordinoinnissa.

Verkoston puitteissa toimii maakunnan hallituksen nimeämä **kehitys- ja kestävyysneuvosto**, jossa on 8–14 yhteiskunnan eri toimijoiden edustajaa. Maaneuvos, eli Ahvenanmaan maakunnan hallituksen päämies, on neuvoston pysyvä jäsen yhdessä maakuntapäivien puhemiehen ja hallintopäällikön kanssa.

Koordinointi- ja raportointityöryhmä avustaa toimeenpanotyössä ja vastaa seurannasta.

Toisena verkostona neuvoston rinnalla toimii riippumaton **osallisuusfoorumi**. Foorumin osallistujat edustavat kaikkia Ahvenanmaan organisaatioita ja yksityishenkilöitä, jotka haluavat osallistua työhön.

Seuranta ja raportointi

Kehitys- ja kestävyysneuvosto pyrkii edistämään verkoston elinvoimaisuutta ja pitkän aikavälin toimintaa ja laatii vuosittain tilanneraportteja ja tulevaa työtä koskevia suosituksia. Neuvosto pitää vähintään kolme varsinaista kokousta vuodessa.

Kehitys- ja kestävyysneuvoston koordinointi- ja raportointityöryhmä laatii tilanneraportin kerran vuodessa. Raportissa seurataan tiekartan strategisten tavoitteiden indikaattoreita. Vuonna 2020 julkaistun tuoreimman raportin aiheena on **Ahvenanmaan tie ulos koronakriisistä**.

Parlamentin osallistuminen työhön

Ahvenanmaan maakuntapäivillä on yleisvastuu kehitys- ja kestävyysagendan toteutuksesta. Agendan seuranta sekä ehdotetut toimet sisältyvät Ahvenanmaan vuosibudjettiin, ja maakunnan hallituksen vuosikertomuksessa esitellään toimien ja niihin liittyvien mitattavissa olevien indikaattoreiden seuranta budjetin osalta. Vuosikertomusta käsitellään maakuntapäivillä.

Kansalaisyhteiskunnan osallistaminen

Bärkraft.ax-verkosto ja sen osallisuusfoorumi edustavat kaikkia niitä organisaatioita, kuten kuntia, elinkeinoelämää, kansalaisyhteiskuntaa ja eri järjestöjä, jotka haluavat osallistua työhön. Verkosto on avoin myös yksityishenkilöille, joten kaikki Ahvenanmaan asukkaat voivat osallistua siihen. Nuorten osallistuminen on erityisen tärkeää, ja sen takia onkin laadittu erillinen nuorten osallistamissuunnitelma.

Osallisuusfoorumin jäsenet kokoontuvat säännöllisesti koordinaattorikokouksiin, joissa käsitellään muun muassa tiekarttojen seuranta, kehitys- ja kestävyysneuvoston antamaa tietoa ja toteutettuja tutkimuksia sekä suunnitellaan tulevia toimia ja tapahtumia. Verkostolla on viestintäkanavia myös sosiaalisessa mediassa.

Ahvenanmaalla toimivat ja asuvat yksityishenkilöt ovat tervetulleita osallistumaan bärkraft.ax-verkostoon ja sen työhön kehitys- ja kestävyysagendan sekä *Kaikki voivat kukoistaa* -vision toteuttamiseksi. Monet yksityishenkilöt olivat mukana jo kehitys- ja kestävyysagendan laadintavaiheessa.

ReGeneration 2030 on Pohjoismaiden ja Itämeren alueen nuorten riippumaton kansalaisliike, jonka tavoitteena on yhdistää ja innostaa koko aluetta Agenda 2030:n toteuttamiseen. Ahvenanmaan aloitteesta perustettu ReGeneration 2030 pitää kerran vuodessa huippukokouksen Maarianhaminassa.

Osallistuminen ja tiedon jakaminen

Bärkraft.ax-verkosto on toteuttanut tunnettuus- ja asennekyselyn kehitys- ja kestävyysagendasta sekä *Kaikki voivat kukoistaa* -visiosta. Kyselyn mukaan 76 prosenttia väestöstä tuntee kehitys- ja kestävyysagendan ja vision ja yhdistää niihin enimmäkseen positiivisia ja rationaalisia mielikuvia, ja 69 prosenttia väestöstä haluaisi elää kestävämmällä tavalla. Verkoston laajalla

tiedotussivustolla on erilaisia seminaareja sekä
tiedonjakotilaisuuksia sisältävä [tapahtumakalenteri](#) sekä
[mediakirjasto](#), josta voi ladata oppi- ja tiedotusmateriaalia.

Kansainväliset vertailut

Ahvenanmaa ei ole mukana omana maanaan Sustainable Development Report -indeksissä tai muissa suurissa kansainvälisissä vertailuissa.

Osoituksena onnistuneesta kehitys- ja kestävyysstrategiastaan Ahvenanmaa sai ainoana pohjoismaisena toimijana [EU:n kestävän kehityksen palkinnon](#) vuonna 2019 enintään 100 000 asukkaan yhteiskuntien kategoriassa. Palkinto myönnettiin Ahvenanmaalle sen kehitys- ja kestävyysagendasta sekä bärkraft.ax-verkostosta.

Tietoja tästä julkaisusta

Pohjoismaat ja Agenda 2030

YK:n kestävän kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n ja sen 17 kestävän kehityksen tavoitteen toteutus Pohjoismaissa

Nord 2021:040

ISBN 978-92-893-7065-3 (PDF)

ISBN 978-92-893-7066-0 (ONLINE)

<http://dx.doi.org/10.6027/nord2021-040>

Julkaistu 8.7.2021

© Pohjoismaiden ministerineuvosto 2021

Ulkoasu: Louise Jeppesen

HUOM. Julkaisun on laatinut *Gaia Consulting* yhteistyössä Pohjoismaiden ministerineuvoston sihteeristön kanssa. Julkaisun on rahoittanut Pohjoismaiden ministerineuvosto. Sen sisältö ei kuitenkaan välttämättä kuvasta Pohjoismaiden ministerineuvoston näkemyksiä, mielipiteitä, asenteita tai suosituksia.

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimmista alueellisista yhteistyömuodoista. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti.

Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Pohjoismaiden ministerineuvosto

Nordens Hus

Ved Stranden 18

DK-1061 Kööpenhamina

www.norden.org

Lisää pohjoismaisia julkaisuja on luettavissa osoitteessa www.norden.org/fi/publikationer